

‘We kunnen niet al het gemaaide bermgras in de compostering laten verdwijnen’

Van bloemrijke berm tot graspapier: lokaal gemaakt, lokaal gebruikt

Hoewel de groensector het woord circulariteit de laatste jaren steeds vaker in de mond neemt, valt er op het gebied van natuurlijke reststromen nog veel te winnen. Zo wordt een groot deel van het maaisel van bloemrijke bermen gecomposteerd. Herrejan Veenema en André Folst van Waardewenders stellen dat het ook anders kan: zij zien een toepassingsmogelijkheid voor dat maaisel in papier.

Auteur: Karlijn Klei

‘Weet jij waar dat vandaan komt?’, vraagt Herrejan Veenema, directeur van Drukkerij Holland, terwijl hij naar mijn kladblok op tafel wijst. De gladde, gebleekte vellen steken fel af tegen de folders, kaarten en kalenders die hij eerder uitstalde. ‘Ik vermoed uit Portugal’, antwoordt Veenema zelf, ‘hoewel de exacte locatie niet zo gemakkelijk te achterhalen is.’

Het notitieblok zal in ieder geval niet uit Nederland komen, bedoelt de directeur. En dat is zonde. Het is volgens Veenema namelijk niet nodig papier zo’n reis te laten maken. Grondstoffen hebben we hier immers ook: gerecycled papier en bermen genoeg.

De waarde ‘wenden’

Met bloemrijk bermgras papieren producten

maken, dat is in een notendop wat Herrejan Veenema en André Folst van Waardewenders doen. Het piepjonge bedrijf ‘vervaardt’ daarmee maaisel, een veelgeziene ‘waardeloze’ reststroom in de openbare ruimte. Initiatiefnemer Veenema neemt hiervoor de nodige ervaring mee vanuit zijn Drukkerij Holland, waar hij de afgelopen jaren heeft geëxperimenteerd met bermgrasvezels. ‘Bij de drukkerij houden we ons bezig met papier. Met Waardewenders gaan we een stap verder’, vertelt hij.

Het in 2021 opgerichte bedrijf beperkt zich niet tot het maken van papieren producten. Het doel is samen met opdrachtgevers en samenwerkingspartners, zoals JUB Holland en Cruydt-Hoeck, bloemrijke bermen ter bevordering van de biodiversiteit aan te leggen, die op

4 min. leestijd

duurzame wijze te beheren en de natuurlijke reststroom – het bloemrijke maaisel dat anders zeer waarschijnlijk in de compostering zou eindigen – lokaal een tweede leven te geven in de vorm van kladblokken, kalenders, folders en vergelijkbare papieren producten.

Om de tafel

Het proces begint bij een perceel. Folst, adviseur duurzaam bermbeheer bij Waardewenders: 'Dat kan bijvoorbeeld een bedrijventerrein zijn, maar ook een gemeente of pretpark. We gaan met de opdrachtgever om de tafel en kijken wat er mogelijk is. Wat kunnen we aanplanten om de biodiversiteit daar te bevorderen en hoe? Denk bijvoorbeeld aan het inzaaien van lokale bloemenweidemengsels die aantrekkelijk zijn voor bijen en andere insecten. Verder kijken we samen hoe de berm, in het kader van de versterking van de biodiversiteit, het best op duurzame wijze beheerd en gemaaid kan worden.'

Het verwerken van het bloemrijke maaisel doet Waardewenders in eigen beheer. Het wordt gewogen, verhakseld en gemalen tot vezels van bijvoorbeeld een millimeter, afhankelijk van de toepassing. Afhankelijk van het type maaisel – denk aan de verhouding bloemen/kruiden, die per perceel kan variëren – kunnen er met die vezel verschillende producten gemaakt worden.

Jouw berm, jouw papier

Ook de bestemming van het maaisel, de grasvezel en de producten die Waardewenders er uiteindelijk van maakt, wordt uitvoerig met de opdrachtgever besproken. Veenema wil namelijk niet dat partijen hun (bloemrijke) bermgras bij hen afleveren en dan hun handen ervan aftrekken. 'Dat is lineair denken', zegt hij. 'Wij willen dat opdrachtgevers zich committeren aan de afname van het maaisel. Zo ga je samen naar echte circulariteit.' Daar zit natuurlijk deels een verkoopargument achter, erkent Veenema.

Als de eigenaar van het perceel het bermgras niet op een of andere manier terugneemt, blijft Waardewenders ermee zitten. 'Maar het gaat ook om het nemen van verantwoordelijkheid', benadrukt de directeur. 'Dat moet er bij ons allemaal meer in, willen we ons de circulaire gedachtegang eigen maken. Dan gaan mensen echt en creatief meedenken. We hebben vaak toch een stok achter de deur nodig.'

Soms heeft een partij al bloemrijke bermen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij het Bijenlandschap. Veenema: 'Daar zijn we op een later moment in gesprongen. In overleg met de groenbeheerder zijn de bermen gemaaid en is het maaisel in balen geperst. Die hebben we opgehaald, geanalyseerd en verwerkt.' Uit de samenwerking met het Bijenlandschap is VoorBIJ-papier ontstaan. 'Het is de bedoeling dat partners en relaties van het Groene Cirkel Bijenlandschap zich committeren aan de volledige afname van het product.' Zo verschijnt er inmiddels in de gemeente Zoeterwoude periodiek een nieuwsbrief van het 'bijenpapier' en worden er flyers, kaartjes en posters op VoorBIJ-papier gemaakt.

Natuurlijk zijn er situaties te bedenken waarin een partij minder kan afnemen dan ze aan bloemrijk maaisel heeft geleverd. 'Het kan zijn dat je niet zoveel papier gebruikt, maar wel veel gras aanlevert', aldus Veenema. 'Daar zijn oplossingen voor te vinden, zoals kijken naar andere producten. Maar ook kunnen andere lokale partijen, die zelf geen bloemrijk bermgras hebben, uit die "pot" afnemen.'

Hier gemaaid, hier gebruikt

Waardewenders hoopt met zijn aanpak een steentje bij te dragen aan het stimuleren van de biodiversiteit en het verminderen van de CO₂-uitstoot. Door het maaisel in papieren producten te stoppen in plaats van in de compostering te laten verdwijnen, komt er immers minder van het broeikasgas vrij. Maar het bedrijf gaat

'Opdrachtgevers moeten zich committeren aan de afname van het maaisel'

'Archeon-papier'

Naast het Bijenlandschap en de gemeente Rotterdam, die met het eigen gras het Wasgras010-papier maakte en daarvan de Jaarkalender Stadsbeheer 2021 maakte, denkt Waardewenders momenteel ook mee met Archeon, over de aanleg en het beheer van een bloemrijke berm-bijendidylle langs de parkeerplaats en de aanrijdroute. De vezels van dat maaisel kunnen straks gebruikt worden in 'Archeon-papier'. Folst: 'Bezoekers krijgen dus bijvoorbeeld een informatiefolder over het park en routebeschrijving die deels bestaan uit maaisel uit het park zelf. Zo zien zij, en ook hun kinderen, concreet hoe je stimulering van biodiversiteit kunt verbinden met circulariteit en duurzaamheid. Met een beetje mazzel zet het de bezoekers aan om het op een of andere manier ook in de eigen leefomgeving toe te passen.'

V.l.n.r.: een uitgepakte baal maaisel, losgemaakt maaisel en verhakseld maaisel

De Rotterdamse Jaarkalender Stadsbeheer 2021 met de grasvezel

‘Wat kunnen we aanplanten om de biodiversiteit daar te bevorderen en hoe?’

nog een stapje verder. Door voor de producten lokaal maaisel te gebruiken, Nederlands gerecycled papier en *virgin* houtvezels die niet van buiten de Benelux afkomstig zijn (zie kader), blijven ook de transportbewegingen beperkt.

Zo komt Veenema terug bij het kladblok dat *waarschijnlijk* uit Portugal komt. ‘We willen dat het duidelijk is waar onze grondstoffen vandaan komen, waar het papier geproduceerd is en waar het product terecht komt.’ Om deze

gegevens weer te geven, is Waardewenders bezig met het opzetten van een platform, waarin het hele proces met een paar muisklikken inzichtelijk wordt voor de opdrachtgever en andere belanghebbenden. ‘Je ziet waar het gras vandaan komt, hoeveel maaisel en vezels er klaarliggen en wat voor producten ervan gemaakt zijn of kunnen worden’, aldus Veenema. ‘Maar ook welke transportbewegingen er zijn, welke bedrijven in de keten participeren en hoe de keten scoort op duurzaamheid.’

Veenema verwacht dat deze transparantie van de keten, de aantoonbare lokale herkomst en verwerking en de bijdrage aan biodiversiteit, circulariteit en verduurzaming van onze leefomgeving extra stimulerend werken. ‘Het lijkt me dat composteren een stuk minder aantrekkelijk wordt als je in getallen ziet hoeveel maaiafval je hebt en hoeveel CO₂ de verbranding ervan zou opleveren.’ NL Greenlabel heeft Waardewenders voor deze integrale aanpak beloofd met een duurzaamheidspaspoort met label A.

Gerecycled papier met bermgras

Het gemaaide bermgras wordt verwerkt tot grondstof voor papier als vervanging van vezels uit hout. ‘Het bermmaaisel is een toevoeging, omdat gras van zichzelf niet sterk genoeg is om papier van te maken’, legt Veenema uit. ‘Het exacte recept van nieuw te ontwikkelen papier-soorten wordt vastgesteld met de opdrachtgever en is mede afhankelijk van het verkrijgbare bermgras en de kwaliteit daarvan.’ Het belangrijkste ingrediënt voor de papieren producten zijn gerecyclede papiervezels uit Nederland. Om de producten de gewenste eigenschappen te geven, wordt een deel nieuwe *virgin* papiervezel toegevoegd. Er zitten geen gebleekte papiervezels of optische witmakers in het bermgraspapier. De producten zijn volledig recyclebaar en gaan dus terug in onze papierketen.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!